

Průběžná zpráva o výsledku šetření

ve věci podnětu manželů P.

V případě sp. zn. 645/2011/VOP/MS¹ jsem konstatoval, že osobní prohlídky obecně představují zásah do lidské důstojnosti vězněných osob. V prostředí výkonu trestu odnětí svobody však lze tento zásah považovat za legitimní za účelem zajištění vnitřní bezpečnosti (zabránění průniku nepovolených věcí do věznice), avšak pouze pokud jsou prohlídky prováděny přiměřeně a takovým způsobem, aby byla maximálně šetřena lidská důstojnost. Za přiměřené přitom nelze považovat, pokud jsou odsouzení rutinně nuceni při důkladné osobní prohlídce nazí dřepovat či zvedat penis a šourek, aniž by existovalo reálné podezření odůvodňující tento postup. Toto doporučení je tím spíše aplikovatelné na případ vykonání důkladné osobní prohlídky na civilních osobách vstupujících do věznice. Pro vykonání takového zásahu do lidské důstojnosti osob neomezených na svobodě musejí být dány závažné důvody.

A. Obsah podnětu

S podnětem se na mě dne 18. 1. 2013 obrátili manželé P., rodiče odsouzeného M.P., t. č. ve výkonu trestu odnětí svobody ve Věznici Vinařice. Dne 7. 1. 2013 byli (společně s čtyřletým synem odsouzeného) na základě povolenky navštívit syna ve věznici. Šlo o návštěvu bez zrakové a sluchové kontroly. Po vstupu do věznice byli upozorněni, že se musejí podrobit mimo jiné osobní prohlídce nazí. Z obavy ze zmařené návštěvy a z toho, aby nevzbudili podezření, že se pokoušejí pronést nepovolené věci či látky, se prohlídce podrobili. Prohlídku vnímali jako nemorální a nepřiměřeně ponižující. Se stížností na uvedenou prohlídku se následně obrátili na generálního ředitele Vězeňské služby ČR a Ministerstvo spravedlnosti. Z obou uvedených úřadů byla stížnost postoupena k vyřízení řediteli vinařické věznice, který ji písemností ze dne 7. 2. 2013 (č.j. VS 1/005/001/2013-05/PRST/100) shledal jako nedůvodnou.

B. Skutkový stav

Dle svého vyjádření prošli stěžovatelé dne 7. 1. 2013 po vstupu do věznice bezpečnostním rámem, následně byli vyzváni k usednutí na „kontrolní křeslo“. Toto považovali za standartní prohlídku osob vstupujících do věznice. Touto prohlídkou

---

¹ Zpráva o šetření včetně závěrečného stanoviska je dostupná v anonymizované podobě na <http://www.ochrance.cz/stiznosti-na-urady/pripady-a-stanoviska-ochrance/stanoviska-ochrana-osob-omezenych-na-svobode/> (cit. dne 21. 2. 2013).

prošli již několikrát v minulosti, když šli navštívit syna do věznice (jednalo se rovněž o návštěvy bez zrakové a sluchové kontroly). Následně však byli oproti standardnímu průběhu kontroly před návštěvou vyzváni k podrobení se prohlídce těla. Ta probíhala tak, že oba manželé se separátně v oddělených místnostech svlékli do naha za přítomnosti dvou příslušníků/příslušnic téhož pohlaví jako kontrolovaná osoba. Následně jim byla kontrolována dutina ústní, podpažní jamky, chodidla, byli vyzváni k tomu udělat dřep za účelem vizuální kontroly konečníku. Pan P. byl rovněž vyzván k tomu, aby nadzvedl penis a šourek. Poté se mohli obléci. Během celé prohlídky těl stěžovatelů nedošlo k fyzickému kontaktu příslušníka/příslušnice s kontrolovanou osobou. Průběh prohlídky přesně odpovídá tzv. důkladné osobní prohlídce odsouzených, tak jak jsem ji popsal ve výše uvedeném případě sp. zn. 645/2011/VOP/MS. Čtyřletý syn odsouzeného nebyl této prohlídce podroben. Během prohlídky nebyly nalezeny žádné nepovolené předměty či látky.

Stěžovatelé dále uvedli, že obdobné prohlídce byl již v minulosti podroben i jiný rodinný příslušník navštěvující odsouzeného M. P., rovněž s negativním výsledkem. Stěžovatelé mají obavu z následující návštěvy syna (plánována na 12. 3. 2013).

V již zmiňovaném vyřízení stížnosti plk. Mgr. Hadrava, ředitel Věznice Vinařice, odkázal na zákon č. 555/1992 Sb., o Vězeňské službě a justiční strážní České republiky, ve znění pozdějších předpisů, ze kterého vyplývá oprávnění příslušníků kontrolovat osoby vstupující do věznice a v případě důvodného podezření na pronášení nepovolených předmětů či látek je podrobit osobní prohlídce. Na základě tohoto zákonného oprávnění plk. Mgr. Hadrava uzavírá, že je podání stěžovatelů nedůvodné.

C. Právní hodnocení

Podle ustanovení § 19 odst. 5 zákona č. 169/1999 Sb., o výkonu trestu odnětí svobody, ve znění pozdějších předpisů, může ředitel věznice povolit uskutečnění návštěvy odsouzeného bez zrakové a sluchové kontroly zaměstnanců Vězeňské služby ČR v prostorách k tomu určených. Vykonání návštěvy touto formou je nenárokové a slouží jako motivační prvek pro odsouzeného. Současně je jejím účelem zachování či posilování rodinných vazeb během výkonu trestu odnětí svobody. Umožnění těchto návštěv pro kontakt s rodiči a čtyřletým synem, pakliže odsouzený přistupuje k výkonu trestu bezproblémovým způsobem, lze hodnotit jako příklad dobré praxe.

Ředitelem vinařické věznice zmiňované oprávnění příslušníků Vězeňské služby ČR vyplývá z ustanovení § 13 posledně uvedeného zákona: „*Při střežení objektů je příslušník oprávněn zjišťovat totožnost osob, které vstupují do objektu nebo se v něm nacházejí, prohlížet jejich zavazadla i věci a prohlížet dopravní prostředky při vjezdu i výjezdu. Při důvodném podezření, že osoba má u sebe zbraň nebo jinou věc, kterou by mohla narušit výkon zabezpečovací detence, vazby nebo výkon trestu odnětí svobody nebo bezpečnost v budovách soudů, státních zastupitelství nebo ministerstva nebo kterou neoprávněně vynáší ze střeženého objektu, může příslušník provést její osobní prohlídku a takovou zbraň nebo jinou věc*“

odebrat. Může přijímat i jiná opatření nezbytná k tomu, aby do objektu nebyly vnášeny nebo dopravovány věci, které by mohly narušit výkon zabezpečovací detence, vazby nebo výkon trestu odnětí svobody nebo bezpečnost v budovách soudů, státních zastupitelství nebo ministerstva.“

Z vyřízení stížnosti nevyplývá žádné podezření na bezpečnostní riziko ať už na straně odsouzeného či navštěvujících osob, tedy ono důvodné podezření, které citovaný zákon stanoví jako základní podmínku pro provedení osobní prohlídky. Nikdy v minulosti u manželů P. provedena nebyla, odsouzený M. P. není ve výkonu trestu pro trestnou činnost související s návykovými látkami, dle rodičů nemá užívání návykových látek v anamnéze. Výsledek prohlídky lze nadto zpochybnit tím, že syn odsouzeného prohlídce podroben nebyl. Tím však nechci naznačit, že prohlídkou projít měl.

V daném případě nutno zdůraznit, že šlo o prohlídku před návštěvou bez zrakové a sluchové kontroly. Zde je na místě určitá míra obezřetnosti ze strany věznice, nicméně pokud by se pokusil odsouzený nějaké předměty či látky z návštěvy pronést (ať už pro svou potřebu či formou úsluhy jiným odsouzeným), sám podle vnitřního předpisu² důkladnou osobní prohlídkou před návštěvou a po návštěvě musí projít. Pakliže by se např. již v průběhu návštěvy odsouzený intoxikoval návykovou látkou, lze jej po návštěvě podrobit testu vzorku moči a v případě pozitivního výsledku jej kázeňsky trestat.

Ke způsobu provádění důkladných osobních prohlídek vězněných osob existuje četná recentní judikatura Evropského soudu pro lidská práva (dále jen „ESLP“). ESLP vychází ve svých rozhodnutích obecně z toho, že osobní prohlídky jsou nezbytné k zajištění bezpečnosti ve věznici, nicméně musí být prováděny přiměřeným způsobem tak, aby co nejméně zasahovaly do lidské důstojnosti.³ Pakliže prohlídky zasahují do důstojnosti kontrolovaných osob v takové míře, jako popsané důkladné osobní prohlídky, mělo by předpokladem jejich vykonání být existence důvodného podezření z ohrožení vnitřní bezpečnosti věznice či narušení výkonu trestu odnětí svobody. Pokud jsou aplikovatelné tyto závěry na osoby omezené na svobodě rozhodnutím soudu, tím spíše je lze použít na prohlídky civilních osob vstupujících do věznice např. právě za účelem vykonání návštěvy.

Pro úplnost dodávám, že obdobným případem (tělesná kontrola civilní návštěvy ve věznici) se ESLP zabýval ve věci Wainwright proti Spojenému království,⁴ kdy na návštěvu do věznice šli příbuzní obviněného, jenž byl podezřelý z podílu na dodávce a užívání návykových látek ve věznici. Právě z tohoto důvodu byla v případě Wainwrightových ředitelem věznice nařízena tělesná prohlídka. Předmětem kritiky ESLP v daném případě nebylo samotné provedení prohlídky

---

² Ustanovení § 140 odst. 1 písem. d) Nařízení generálního ředitele Vězeňské služby ČR č. 11/2006 o vězeňské a justiční strážní.

³ Srov. např. rozhodnutí senátu ESLP ve věci Valašinas v. Lithuania, ze dne 24. 7. 2001, stížnost č. 44558/98, rozhodnutí senátu ESLP ve věci Iwanczuk v. Poland, ze dne 15. 11. 2001, stížnost č. 25196/94, rozhodnutí senátu ESLP ve věci Van der Ven v. The Netherlands, ze dne 4. 2. 2003, stížnost č. 50901/99, rozhodnutí senátu ESLP ve věci El Shennawy v. France, ze dne 20. 1. 2011, stížnost č. 51246/08.

⁴ Rozhodnutí senátu ESLP ve věci Wainwright proti Spojenému království ze dne 26. 9. 2006, stížnost č. 12350/04) dostupné on-line v databázi HUDOC v anglickém jazyku.

(neboť existovalo důvodné podezření pokusu o pronesení návykových látek), ale způsob provedení této tělesné prohlídky, které nepřiměřeným způsobem zasáhlo do důstojnosti kontrolovaných. Pohledem tohoto rozhodnutí je nepředstavitelné, že by výše popisovaná prohlídka byla provedena na civilních osobách bez existence reálného podezření, jak ostatně stanoví i výše citovaný zákon č. 555/1992 Sb., o Vězeňské službě a justiční strážci České republiky, ve znění pozdějších předpisů.

D. Závěr

S ohledem na to, že v daném případě skutečnosti uvedené stěžovateli a argumentace věznice ve vyřízení stížnosti ředitelem vinařické věznice vzbuzují důvodné podezření, že došlo k závažnému a neoprávněnému zásahu do důstojnosti manželů P. (obecněji pak do práva na respektování soukromí), nepovažuji za nutné využít svých vyšetřovacích oprávnění a v případě vydávám tuto průběžnou zprávu o výsledku šetření. Ve věci důkladné osobní prohlídky manželů P. dne 7. 1. 2013 shledávám pochybení na straně Věznice Vinařice, neboť byla vykonána v rozporu se zákonem č. 555/1992 Sb., o Vězeňské službě a justiční strážci České republiky, ve znění pozdějších předpisů, a podle § 18 odst. 1 zákona č. 349/1999 Sb., o veřejném ochránci práv, ve znění pozdějších předpisů, se obracím na ředitele Věznice Vinařice s výzvou, aby se k této zprávě do 30 dnů od doručení vyjádřil. Jeho vyjádření bude podkladem pro vydání mého závěrečného stanoviska ve věci. Průběžnou zprávu o výsledku šetření obdrží rovněž stěžovatelé.

JUDr. Pavel V a r v a ř o v s k ý
veřejný ochránce práv